

De binnensteden hebben de afgelopen periode veel veranderingen te zien gegeven. Na de suburbanisatie van gezinnen en bedrijven in de jaren zeventig, is het overheidsbeleid nu meer gericht op het aantrekkelijker maken van de (binnen)stad en het benutten van de stedelijke capaciteit. Stadsvernieuwingsprojecten en de zogenaamde 'compacte stad'-gedachte maken hier deel van uit. Tegelijkertijd spelen demografische ontwikkelingen een rol. Door de veranderde bevolkingsopbouw en de huishoudensverdunding is het aantal één- en tweepersoonshuishoudens sterk toegenomen. Wat betekent dit voor de binnenstedelijke huishoudenssamenstelling?

MARION HARMS *

Door de reeds genoemde suburbanisatie en de demografische ontwikkelingen is er in de steden een ondervertegenwoordiging ontstaan van de leeftijdscategorieën 35 tot 40 jaar en 0 tot 15 jaar: de gezinnen met kinderen. Een oververtegenwoordiging is ontstaan van de leeftijdsgroepen 20 tot 35 jaar, alsmede de groep 55 jaar en ouder. Dit heeft tot gevolg gehad dat de binnensteden steeds meer het domein zijn geworden van de (jonge) één- en tweepersoonshuishoudens.

Life cycle

Er wonen dus relatief veel jonge huishoudens in de binnenstad. In Rotterdam is ruim één derde van de binnenstadsbevolking tussen de 20 en 34 jaar en in Utrecht zelfs meer dan de helft. Er bestaat een veel gebruikt model dat ervan uitgaat dat de wens tot verhuizen sterk samenhangt met de fase waarin een huishouden verkeert; het 'life cycle'-model van Rossi.¹ Dit verklaart onder meer waarom gezinnen met kinderen zijn gesuburbaniseerd. Betekent dit dan, dat ook de groep jonge binnenstadsbewoners in de toekomst zal gaan suburbaniseren? Of gaat het hier om een groep die bewust kiest voor het wonen in een stedelijke omgeving, vanwege een bepaalde levensstijl? De binnenstad biedt immers een divers aanbod van winkels, markten, musea, galeries, theaters, bioscopen, bibliotheken, eetcafé's en terrasjes, binnen handbereik. De vraag is echter of de jonge huishoudens inderdaad bewust gekozen hebben voor de binnenstad, of dat er hier sprake is van een gebrek aan keuze elders. Gebleken is namelijk dat deze groep zeer mobiel is, dat wil zeggen gemakkelijk verhuist. In hoeverre zijn zij van plan in de binnenstad te blijven als de financiële mogelijkheden toenemen en/of er wijzigingen optreden in de huishoudenssamenstelling zoals trouwen, samenwonen, kinderen krijgen of wonen in een woongroep? Zullen de jonge één- en tweepersoonshuishoudens dan hun levensstijl prijsgeven? Belangrijk is dan ook om na te gaan of er inderdaad sprake is van zo'n veronderstelde stedelijke levensstijl.

Stagnerende doorstroming in bevolking binnenstad

Het door mij en L. Crommentuijn verrichte onderzoek² heeft als doel gehad antwoorden te vinden op deze vragen. Het zwaartepunt heeft gelegen op een huishoudensenquête onder jonge één- en tweepersoonshuishoudens in de binnensteden van Rotterdam en Utrecht.

Beneden modaal

Gezien de leeftijdscategorie is het niet verwonderlijk dat er zich, behalve werkenden, ook studenten (22%) en werklozen (10%) onder de jonge één- en tweepersoonshuishoudens bevinden. Dit heeft zijn weerslag op de inkomens: 41% heeft een minimuminkomen (tot f 1499) en 53% heeft een inkomen tussen minimum en modaal in (f 3249). Desondanks is een belangrijk deel van de respondenten hoog tot zeer hoog opgeleid; 20% heeft een VWO-diploma en 60% heeft een vervolgstudie voltooid. Het merendeel doet, meestal fulltime, werk op dat niveau. De achtergrond van de lage inkomens moet daarom gezocht worden in de leeftijd: de lange(re) opleiding zorgt voor een latere start op de arbeidsmarkt en de respondenten hebben dan ook over het algemeen nog niet veel dienstjaren opgebouwd. Het betreft hier dus niet louter yuppies!

Woonvoorkeur

Bij de vestiging in de binnenstad zijn vooral de, frequent bezochte, voorzieningen van het stadscentrum van belang. Over het algemeen hebben kenmerken van de woning zelf een lagere prioriteit. Ondanks dat waarden de huishoudens hun woning meestal met goed tot zeer goed, waarbij de locatie in de binnenstad voor velen het zwaarst weegt. Ontevredenheid betreft voornamelijk de parkeer-

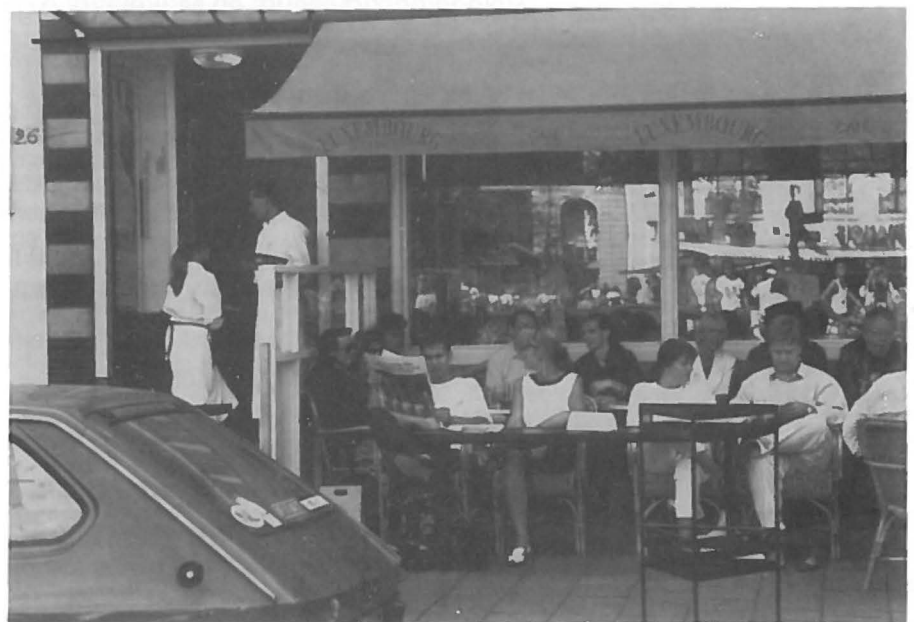
gelegenheid en de groenvoorziening. Een grote meerderheid, wil verhuizen; slechts 30% wil in de huidige woning blijven. Echter, ook van de verhuisgeenigen geven de meesten de voorkeur aan de eigen binnenstad (50%) en de oude vooroorlogse wijken. Slechts 10% zegt op den duur te willen suburbaniseren. Dit is ook het geval bij een eventuele financiële vooruitgang of huishoudensuitbreiding.

Hoewel het vorderen van de leeftijd, een eventuele stijging van het inkomen en een eventuele huishoudensuitbreiding invloed hebben op de sociaal-economische positie, houdt dit geen directe wijziging in van de houding ten opzichte van de binnenstad. Er kan met redelijke zekerheid worden aangenomen dat slechts een gedeeltelijke vervanging van de jonge één- en tweepersoonshuishoudens plaats zal vinden. De blijvend gevestigde groep zal op den duur dus niet meer tot de jonge één- en tweepersoonshuishoudens gerekend kunnen worden. Een voorwaarde is wel dat er tijdig ruimere en comfortabele woonruimte ter beschikking komt voor deze potentieel economisch sterkere huishoudens.

* De auteur is afgestudeerd op dit onderwerp in het kader van haar opleiding Stadsgeografie aan de Rijksuniversiteit Utrecht

1. H. Priemus: *Nederlandse woontheorieën*, Delft, 1984.

2. L.E.M. Crommentuijn en C.C.M. Harms: *Blijven de binnensteden de woongebieden voor de jonge één- en tweepersoonshuishoudens? Een onderzoek in Rotterdam en Utrecht*. Verslagenreeks van leeronderzoek, Vakgroep Geografie & Planning, Geografisch Instituut, Rijksuniversiteit Utrecht, 1988.

Kiezen de jonge huishoudens vanwege hun levensstijl voor de binnenstad, of is er sprake van een gebrek aan opties elders? Foto: Martijn Gallenkamp